

Горб Є. С.

ORCID: 0000-0002-9782-9194

*запрошений дослідник Французького центру досліджень
у гуманітарних і соціальних науках (CEFRES),
здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії
за спеціальністю 034 Культурологія
Маріупольський державний університет
м. Київ, Україна*

СХОДОЗНАВЧИЙ ДЕБЮТ АЛЕКСАНДРА БРЮКНЕРА

Ключові слова: Александер Брюкнер, діалог “Схід – Захід”, османістика, Костянтин з Островиці.

Польсько-німецького славіста та історика культури Александра Брюкнера (1856–1939) навряд чи можна визначити як сходознавця, оскільки цей напрям міждисциплінарних студій цікавив ученого лише в тісному зв’язку з основними науковими інтересами, сконцентрованими у площині слов’янознавства.

Пропонована розвідка присвячена єдиній відомій сходознавчій публікації Александра Брюкнера (за винятком кількох матеріалів рецензійного характеру та окремих орієнтальних сюжетів у монографічних працях). Ідеться про джерелознавчу статтю, присвячену сербському літопису Костянтина Михайловича з Островиці, що датований XV століттям [1].

З огляду на той факт, що у 2024 році минає 100 років з моменту публікації статті А. Брюкнера в чеському славістичному часописі “Slavia”, а літопис Костянтина Михайловича досі є малодослідженою пам’яткою, вважаємо за потрібне ще раз актуалізувати проблему кінечності студіювання писемних джерел до історії османської експансії на Балканах.

Александер Брюкнер був першим, хто висловив припущення про сербську як мову першої версії літопису Костянтина з Островиці, і річ була зовсім не в особі автора, який був сербом за походженням, а в численних сербських мовних артефактах, які Брюкнер віднайшов у чеському та польському текстах джерела [1, s. 312]. Однак варто зазначити кілька моментів, які дещо знижують цінність висновків Брюкнера з погляду сучасної сходознавчої науки:

1. Вчений не працював з оригінальними списками літопису, а мав справу лише з польським виданням Яна Лося 1912 року [2];

2. Брюкнер не знав турецької мови, хоча й не вказував прямо на цю обставину в тексті статті. Він лише зазначав, що ігнорує більш широке обговорення турецьких сюжетів літопису, бо вони будуть цікаві тільки сходознавцям [1, s. 319].

Незважаючи на згадані серйозні недоліки дослідження Брюкнера, вченому вдалося переконливо довести, що оригінальний рукопис Костянтина з Островиці (якщо він насправді існує) написано сербською мовою. Також Брюкнер констатував, що літопис є першою відомою спробою передачі турецької мови кириличним письмом [1, s. 310–311]. Останнє припущення, знову ж таки, базується на виокремленні сербських артефактів у мові літопису, бо можливість проаналізувати оригінальний рукопис у Брюкнера так і не з'явилася, оскільки оригінальний текст пам'ятки невідомий до сьогодні. Подальшого розвитку, на нашу думку, потребує також гіпотеза берлінського професора про те, що свій твір Костянтин Михайлович писав на території Угорщини, попри його загальний негатив щодо угорців.

Література:

1. Brückner A. Wremennik serbskoturecki // *Slavia*. 1923/1924. R. II. S. 310–326.
2. Pamiętniki Janczara, czyli kronika turecka Konstantego z Ostrowicy, napisana między r. 1496 a 1501 / wyd. J. Łoś. Kraków : Akademia Umiejętności, 1912. 404 s.